

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**SENIOR CERTIFICATE/
NATIONAL SENIOR CERTIFICATE**

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA U THOMA (P1)

LARA 2020

TSUMBANDILA YA U MAKĀ

MARAGA: 80

Tsumbandila iyi ya u maka i na masiatari a 7.

KHETHEKANYO YA A: THOLOKANYONDIVHO

MBUDZISO 1: PHUROSA

TSHIBVELEDZWA TSHA A

- 1.1 U khou dinwa nga u sa tsireledzea ha vhatu.√ (1)
- 1.2 Ri tea u wana lufuno √ na u thusana.√ (2)
- 1.3 Shango a lo ngo tsha lala ngauri vuvhava ho hulela.√√ (2)
- 1.4 Vhatu vho fhatu mbondo sa khura√ vha dzhenisa darata ine ya vha na mudagasi.√ (2)
- 1.5 Minango na mafasitere zwo dzheniswa matsimbi a tsireledzo.√√ (2)
- 1.6 Vhane vha dikona vho dzhenisa dzikamera√, vhashayaho vha fulufhela u tsha halo.√ (2)
- 1.7 Ho vha hu tshi ofhisa zwikokovhi.√√ (2)
- 1.8 A/vha wana thundu hu si na.√ (1)
- 1.9 Muhumbulo muhulwane ndi wa uri vuvhava vhu bvelela vhusiku vhatu vho edela.√√ (Phindulo inwe na inwe i pfalaho.) (2)
- 1.10 Masiari √na vhusiku.√ (2)
- 1.11 Hai, ha zwi takaleli ngauri naho vho pfumbudziwa zwithu zwi khou di tswiwa vha tshi khou linda.√√ (2)
- 1.12 Ndi ngauri vhatu vho no neta a vha khou wana thuso kha mapholisa musi vho dzhenelwa nga magevhenga.√√ (2)
- 1.13 - Ndi nga kwama mapholisa nga lutingo kana nda divhadza vhadzulatsini uri ndi wane thuso.
- Ndi nga lwa nao u swika ndi tshi kunda.√√ (Na dziinwe phindulo dzi pfalaho.) (2)

TSHIBVELEDZWA TSHA B: TSHIFANYISO

- 1.14 Dokotela u khou tola mulwadze mutsiko wa malofha.√√ (2)
- 1.15 Hu na mulwadze√, zwi shumiswa zwa sibadela kana na dokotela.√(Zwivhili fhedzi.) (2)
- 1.16 Ndi nga mukhuthadza nga uri a songo vhilahela u do fhola kha ise phanda na u tevhedza ndaela dza dokotela/Na u dzula a tshi ya u toliwa nga dokotela. √√(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho.) (2)

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 30

KHETHEKANYO YA B: MANWELEDZO/SAMARI**MBUDZISO 2****TSHIBVELEDZWA TSHA C**

KHOTHESHENI		MBUNO	
1	'Vha nga ðivha uri vha naho nga u vhona vha tshi sokou farwa nga ðora tshifhinga tshothe.'	1	Muthu a na vhulwadze ha swigiri u farwa nga ðora tshifhinga tshothe.√
2	'Vhathu vha re na vhulwadze ha swigiri a vha lengi u farwa nga ndala.'	2	Muthu uyo ha lengi u farwa nga ndala.√
3	'Vhulwadze ha swigiri vhu ita uri muthu a dzule nga u takuwa a tshi yo bvisa maði'	3	Muthu a na vhulwade ha swigiri u dzulela u ya u bvisa maði tshifhinga tshothe.√
4	'Muthu a na vhulwadze ha swigiri u vha na thaidzo ya u vhona.'	4	Mulwadze wa swigiri u na thaidzo ya u vhona.√
5	'Muthu a na vhulwadze uvhu ha lengi u neta.'	5	Muthu wa hone u a ðavhanya u neta nga u shuma na u tshimbila.√
6	'Muthu a na hovhu vhulwadze u a onda nga maanda'	6	Mulwadze wa swigiri u a onda nga maanda.√
7	'Muthu wa vhulwadze ha swigiri a bviwa nga tshilonda tshi a lenga u fhola.'	7	Muthu uyo a bviwa nga tshilonda a tshi ðavhanyi u fhola.√

Nðila ya u maka manweledzo/samari

Kha vha avhele maraga nga ndila i tevhelaho:

- Kuavhelwe kwa maraga
 - Maraga dza 7 kha mbuno dza 7 (maraga 1 kha mbuno nthihi.)
 - Maraga 3 dza luambo.
 - Thanganyelo ya maraga: 10
- Kuavhelwe kwa maraga dza luambo musi mulingiwa a songo tou kopolola zwo ralo:
 - Mbuno 1–3 hu si na vhukhaki: maraga 1
 - Mbuno 4–5 hu si na vhukhaki: maraga 2
 - Mbuno 6–7 hu si na vhukhaki: maraga 3
- Kuavhelwe kwa maraga dza luambo musi mulingiwa o tou kopolola zwo ralo:
 - Khothesheni dza 6–7: a hu na maraga dza luambo.
 - Khothesheni dza 1–5: maraga 1 ya luambo.

PFESANI:

- Tshivhalo tsha maipfi
 - Vhatoli/Vhamaki vha tea u sedzulusa tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho.
 - Vha songo tusa maraga arali mugudi/mulingiwa a songo sumbedza/riwala tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho naho hu na vhukhaki kha tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho. Arali tshivhalo tsha maipfi tsho pfukiswa, kha vha vhale u swika kha mutala wo tewaho wa u fhedzisa, vha si tsha didina nga u maka itsho tshipida tsho salaho tsha manweledzo/samari.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 10

KHETHEKANYO YA C: ZWIVHUMBEO NA MILAYO YA KUSHUMISELE KWA LUAMBO

MBUDZISO 3

TSHIBVELEDZWA TSHA D: KHUNGEDZELO

- 3.1 Dove.✓ (1)
- 3.2 U kunisa/U vhulaha zwitshili.✓ (1)
- 3.3 Vhathu vhane vha funa u thogomela lukanda lwavho.✓✓ (2)
- 3.4 Ndi ya u fhura vhathu na u dzumbetsshedza. ✓✓ (2)
- 3.5 U khou ombedzela phambano ya tshisibe itsho na zwiinwe.✓✓ (2)
- 3.6 Ee, yo zwi kona vhavhali vha a sala vha tshi divha nga tshibveledzwa itsho/Ee, yo kona u swikelela thodea dza khungedzelo. ✓✓ (2)
- [10]

MBUDZISO 4

TSHIBVELEDZWA TSHA E: KHATHUNI

- 4.1 Vhengeleni la u rengisa zwiliwa✓ ngauri o vhudziswa uri u khou toda zwiliwa zwifhio.✓ (2)
- 4.2 Ndi Vho Dengav✓ ngauri murengisi o tou vha vhidza nga dzina.✓ (2)
- 4.3 Ndi Phophi ✓ngauri kha fureme 2 u khou sumbedza u tou humbulela musi a tshi fhindula.✓ (2)
- 4.4 Ndi murengi/Vho Dengav✓, ri zwi vhona nga ndila ine a khou vhidzelela ngayo murengisi.✓ (2)
- 4.5 A zwo ngo tea, sa murengisi ha ngo tea u nalela vharengi.✓✓ (Na dziinwe phindulo dzi pfalaho.) (2)
- [10]

MBUDZISO 5

5.1 TSHIBVELEDZWA TSHA F: PHUROSА

- 5.1.1 Afrika Tshipembe.√ (1)
- 5.1.2 Ṭutshela.√ (1)
- 5.1.3 Vhatukana√, vhasidzana.√ (2)
- 5.1.4 Ndi vhathu.√ (1)
- 5.1.5 N̄wana o bata madzingandevhe a tshi ri ndi n̄neme.√
Vho Masindi vha na vhana vhavhili vha madzingandevhe.√ (2)
- 5.1.6 C/L̄isala√ (1)
- 5.1.7 Maṭo o tswuka a tshi nga a dzwirigondo.√
L̄ifanyisi.√ (2)
- 5.1.8 Khomav√
Tshithoma√ (2)
- 5.1.9 U hoha mphasi√- U daha mbanzhe.√ (2)

5.2 TSHIBVELEDZWA TSHA G: TSHIFANYISO

- 5.2.1 Vhasidzana ndi vhone vha no kona u vhala.√√ (2)
- 5.2.2 U ita zwithu na vhaṅwe/U shumisana/U thusana.√√ (2)
- 5.2.3 Vhathu vha khou litsha u vhala ngeno laiburari dzi hone hune
vha dzula hone.√√ (2)

[20]

ṬHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 40
MARAGAGUTE: 80